

Surfplattans plats i förskolan

Namn: Ann-Charlotte Leidefors & Elisabeth
Karlsson
Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: löx1g
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2014
Handledare: Lars-Erik Jonsson
Examinator: Niklas Pramling
Kod: VT14-2920-059

Nyckelord: surfplatta, förskola, samspel, teknik

Abstract

Vi har genomfört en mindre empiriska studie på en förskola, där vi har befunnit oss på en avdelning. Huvudsyftet var att ta reda på hur surfplattan används i förskolan, framförallt tillsammans med barnen. Genom studien ville vi öka vår egen kunskap kring hur den kan användas och vad vi som blivande förskollärare bör tänka på när vi väljer att använda surfplattan i förskolan. I studien utgick vi från ett sociokulturellt perspektiv som har ett fokus på samspel. Våra frågeställningar och det vi fann i observationerna och intervjuerna gjorde valet av perspektiv självklart, begrepp som till exempel samspel kunde utskiljas i våra data. Det är kvalitativa forskningsmetoder som ligger till grund för vårt insamlade material, som tidigare nämnts användes både observationer och intervjuer. Intervjuerna valde vi att genomföra med verksamma pedagogerna på avdelningen. Under våra observationer deltog både barn och vuxna. Vi har valt att använda oss av begreppet pedagoger i vår studie. Med hjälp av begreppet pedagoger vill vi benämna en yrkesgrupp som består av både förskollärare och barnskötare. Utifrån observationer, intervjuer och vid samtal anser vi att surfplattan används på samma sätt oberoende av vilken yrkesgrupp de vuxna innefattas av. Vårt resultat har visat att surfplattan tillsammans med barnen huvudsakligen används i för oss skolrelaterade ämnen som matematik och skriftspråk. Pedagogerna önskar att utveckla sina kunskaper kring användandet av surfplattan för att användningsmöjligheterna ska öka. Barns samspel gynnas av att pedagogerna tar till vara på deras intressen. Att föra in ett verktyg som surfplattan medförde krav på pedagogerna kring deras tekniska kunnande. Syftet med att använda surfplattan har visat sig vara olika, bland annat nämns den som ett kompletterande verktyg. Den analys som vi sedan genomfört bygger på sammanställd data från både intervjuer och observationer.

Förord

Ett stort tack till medverkande förskola och de barn som tålmodigt har deltagit i vår studie. Vi vill tacka de arbetande pedagogerna som tagit hand om oss och avsatt tid till att besvara våra frågor både under observationer och intervjuer.

Vi vill även rikta ett tack till vår handledare Lars-Erik Jonsson för uppmuntrande ord och kommentarer. Vi upplever att du funnits där och stöttas oss när vi mött svårigheter.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	3
1. Inledning	6
1.1. Surfplatta	6
1.1.1. Applikationsprogram	7
2. Syfte och frågeställningar	7
3. Tidigare forskning	7
4. Teoretiskt anknytning	10
4.1. Sociokulturellt perspektiv	10
4.1.1. Den proximala utvecklingszonen	10
4.1.2. Medierande verktyg	10
4.1.3. Samspel	11
4.2. Barnperspektiv och barns perspektiv	11
4.3. Literacy	11
4.4. Aktionsforskning	12
5. Metod	12
5.1. Val av undersökningsmetod	12
5.1.1. Observation	13
5.1.2. Intervju	14
5.1.3. Litteratursökning	15
5.2. Urval	15
5.3. Genomförande	16
5.4. Data	16
5.5. Analys	17
5.6. Tillförlitlighet	17
5.7. Etiska ställningstagande	18
6. Resultatredovisning	20
6.1. Vad medför surfplattan i den pedagogiska verksamheten?	20
6.1.1. Pedagogers inställning	20
6.1.2. Oklart syfte	21
6.1.3. Tekniska kunskaper	21
6.1.4. Utfall	22
6.2. På vilket sätt använder pedagogerna surfplattan tillsammans med barnen i den dagliga verksamheten?	22
6.2.1. Olika aktiviteter	22
6.2.2. Användningstillfällen	23
6.2.3. Barns möjligheter till medbestämmande	23
6.2.4. Utfall	23
6.3. Hur motiverar pedagogerna användandet av surfplattan i förskolan?	24
6.3.1. Utveckla samspel hos barnen	25
6.3.2. Varierande syften	25
6.3.3. Kompletterande verktyg	25
6.3.4. Utfall	26
7. Diskussion	27
7.1. Teknisk kunskap	27
7.2. Barns inflytande	27
7.3. Samspel	28
7.4. Lärande	28
7.5. Avslutande diskussion	29

Referenslista30
Bilagor 32

1. Inledning

Alla barn som befinner sig i svensk förskola idag ska ha möjlighet att utveckla sin kunskap kring teknik samt få tillfälle att utforska den (Skolverket, 2010). Som blivande förskollärare är vi nyfikna på hur tekniken påverkar förskolans verksamhet och på vilket sätt man väljer att använda den. I dagens samhälle utvecklas tekniken i snabb takt och har gjort intåg i förskolan. Det betyder att vi troligen kommer komma i kontakt med den när vi lämnar universitet för arbetslivet och vi vill veta hur man tillsammans med barnen kan använda i detta fall surfplattan på ett lärorikt sätt.

Utifrån egna erfarenheter, som studenter och verksam pedagog, har vi uppmärksammat att surfplattan har olika användningsområden beroende på hur långt förskolan har kommit i sitt användande av denna. Vi har sett att barn ofta sitter själva och arbetar med olika slags appar utan aktivt närvarande pedagoger. Tekniken i dagens samhälle utvecklas hela tiden och som förskollärare är det viktigt att följa med i denna utveckling. Stiernstedt (2012, 17 oktober) skriver att under 2012 ökade antalet surfplattor. Då fanns den i vart femte hem och man såg en tendens till att allt yngre barn använde tekniken. Vi anser därför att användandet i förskolan bör se ut på ett annat sätt än i hemmet, för att skapa ytterligare kunskaper och erfarenheter. I förskolans läroplan står det skrivet att det ska finnas ett samarbete mellan hemmet och förskolan, vilket styrker våra tankar kring ett utvidgat lärande (Skolverket, 2010). Det är tankar som dessa som har fått oss att genomföra denna studie, vi känner att vi saknar kunskaper kring hur man som förskollärare främjar ett lärande med surfplattan som hjälpmedel. Vår utbildning har inte gett oss vidare kunskaper i ämnet, vilket borde vara viktigt i dagens digitala samhälle.

Vi har sett att surfplattan har fått en stor del i förskolan idag. Utvecklingen går framåt och fler förskolor har tillgång till detta verktyg. Frågan är på vilket sätt man väljer att använda den. Utifrån våra erfarenheter kan syftet kring hur den används skilja sig, barnen har tillgång till den själva eller tillsammans med en styrande pedagogerna. Användandet av surfplattan bör enligt oss granskas kritiskt för att det ska finnas möjlighet att knyta samman teori och praktik. Det är även viktigt att ha kunskaper om olika för- och nackdelar för att utveckla ett medvetet pedagogiskt arbete. En rapport från Skolverket visar att barns användande av surfplattan har ökat, det i kombination med att barnen vistas större delen av dagarna på förskolan ställer krav på pedagogernas arbetssätt (Skolverket, 2013). I förskolan ska barnen möta pedagoger som ser till deras behov och intressen. Barnen behöver enligt vår mening införskaffa sig verktyg för att på sikt kunna bli en del i vårt föränderliga samhälle.

Vi har valt att se hur surfplattan används på en förskola och där valt en specifik avdelning. Utifrån våra tankar kring ämnet surfplattan lämpade det sig bäst att genomföra en empirisk studie där vi samlat in data genom intervjuer och observationer. Genom att analysera och tolka den data som samlats in hoppas vi finna svar på de forskningsfrågor som studien utgår ifrån. Vårt syfte och våra frågeställningar har gjort att vi utgått ifrån ett sociokulturellt perspektiv, vilket innebär att människan lär sig i samspel tillsammans med andra.

1.1. Surfplatta

Enligt Helmersson (2014) är surfplattan en typ av pekdator som erbjuder olika användningsområden, som till exempel möjlighet att spela musik och spel, samt se på film, den kan även användas till läsning. Styrningen består av pekrörelser på skärmen och det behövs ingen extern mus eller tangentbord. Surfplattan slog igenom 2010, det beror förmodligen på den stora lanseringen av appels variant. Surfplattorna erbjuder flertalet appar och program för olika ändamål (Helmersson, 2014).

Vi är medvetna om att verktyget har många olika namn förutom surfplatta, som till exempel lärplatta och pekdator. Termen surfplatta används genomgående i studien trots att barnen och pedagogerna inte använder den till att surfa med, utan utgår ifrån inköpta appar. Vi upplever att det

kan vara lättare att relatera till begreppet surfplatta, därav att vi väljer att använda det.

1.1.1. Applikationsprogram

En förkortning av begreppet applikationsprogram är appar. De kan beskrivas som program där mottagaren till exempel kan spela spel eller se på film. De kan laddas ner mot en kostnad eller gratis från Internet. Markanden för appar är stor och för företag finns det ett vinstintresse. Därför utvecklas det kontinuerligt nya appar (Helmersson, 2014).

2. Syfte och frågeställningar

Under vår studie har vårt syfte varit att ta reda på hur man använder sig av surfplattor i förskolan. Vi har valt att göra våra undersökningar på en förskola och där vi befunnit oss på en avdelning där barnen befinner sig i åldrarna tre till sex år. Både barn och pedagoger har varit delaktiga på olika sätt under vår studie. Studien är baserad på dessa frågor:

- Vad medför surfplattan i den pedagogiska verksamheten?
- På vilket sätt använder pedagogerna surfplattan tillsammans med barnen i den dagliga verksamheten?
- Hur motiverar pedagogerna användandet av surfplattan i förskolan?

3. Tidigare forskning

Vid efterforskning upptäckte vi i ett tidigt skede att det mestadels gjorts studier kring användandet av datorer, då vanligtvis i skolan med äldre barn. Forskningen känns ändå relevant i våra efterforskningar, då datorer och surfplattor enligt oss kan ses som samma typ av verktyg. Det finns studier kring användandet av surfplattor, vi saknar dock sådan som är riktad mot förskolan och de barn som befinner sig där. Det är viktigt för vårt samhälle att barn i tidig ålder lär sig att hantera och förstå vardagsteknik i meningsfulla sammanhang. Vi upplever att tidigare forskning och vår utbildning inte ger oss tillräckligt stöd i vårt framtida arbete med teknik i förskolan. Eftersom förskolans verksamhet enligt Skollagen ska baseras på beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund (SFS 2010:800).

Genlott och Grönlund (2013) har i sin studie funnit ett samband mellan yngre barns läs- och skrivutveckling och multimedia. Studien bygger på barn i första klass, de fick använda olika tekniska hjälpmedel som till exempel surfplattan. Resultat visar att de barn som använder tekniska verktyg fick en ökad skriv- och läsutveckling, vilket gjorde att de lärde sig skriva längre texter med ett tydligare innehåll. Barnens självförtroende ökade då det blev lättare att läsa de texter som producerats. Genom att trycka på bokstäver på tangentbord ligger det ingen press på att skriva läsbara eller fina bokstäver. Vid användande av papper och blyertspenna finns de barn som har svårigheter och riskerar att hamna efter i sin skrivutveckling. Författarna tar även upp att tekniken är en del där all kan vara med, men att man måste komma ihåg att det ska vara meningsfullt för barnen. Det går inte att se tekniken som en enskild komponent som ensamt kan påverka något. Studien visar att teknik tillsammans med samspel och meningsfulla sammanhang är minst lika viktigt (Genlott & Grönlund, 2013). Teknik och människan är med och påverkar varandra vilket gör det möjligt för tekniken att utvecklas (Grönlund, 2014).

Skolverket (2013) slår fast i sin rapport kring it-användning och it-kompetens att det i förskolan har skett förändringar sedan den senaste uppföljningen som genomfördes 2008. I förskolan används surfplattan både av barn och personal tillsammans samt av barnen själva. Det personalen i förskolan främst uppfattar att barnen använder surfplattan till är att se på film, spela musik samt till att utveckla sitt intresse kring skriftspråk och matematik. Personalen uttrycker att de har en god kunskap kring användandet av teknik, de anser vidare att det behövs en utökad

kompetensutveckling. De vill bland annat lära sig hur tekniken kan kopplas mer till den pedagogiska verksamheten. När tekniken inte fungerar som den är tänkt, på grund av till exempel bristande kunskaper hos användaren, upplevs den som ett hinder och begränsar därmed användandet (Skolverket, 2013).

Couse och Chen (2010) anser att användning av teknik som finns i förskolan kan öka barnens motivation till att utveckla sin skrivinlärning. Som pedagog gäller det att ta vara på barns intresse kring dagens teknik. Det har visat sig att barn som får använda till exempel surfplattor för skrivinlärning håller kvar intresset kring det, deras motivation till att fortsätta hålls uppe, till skillnad från de barn som inte har aktiviteter där tekniska medel används. Författarna lyfter att när ett barn ska skriva bokstäver för hand kräver det en finmotorik som kan göra att barnet tappar en del av sin motivation till att fortsätta (Couse & Chen, 2010).

Ljung-Djärf (2004) har i sin doktorsavhandling undersökt användandet av datorer i förskolan. Författaren har utgått från flera olika studier kring ämnet och kommit fram till att fokus ofta ligger på mötet mellan barn och datorer. Om kunskapen kring datorer hos de vuxna är begränsad, kan det vara ett hinder för barns lärande. På grund av kunskapsbrister hos de vuxna frågar ibland de spelande barnen hellre en kamrat om hjälp. Pedagogerna valde i sin tur även att inte samtala om sina kunskaper och erfarenheter med barnen, personalen ansåg sig vara i stort behov till fortbildning inom ämnet. Genom olika slags utvärderingar har man sett att pedagogers intresse för användande av datorer i verksamheten har växt i takt med att deras kunskaper har ökat (Ljung-Djärf, 2004).

Enligt Ljung-Djärf (2004) finns det studier som visar att det är pedagoger som bestämmer och väljer ut de program som barnen förväntas använda utifrån svårighetsgrad och vad som anses vara lämpligt. Det visade sig även att pedagogerna kände sig osäkra på hur de kunde använda sig av datorn på ett bra sätt i sin verksamhet (Ljung-Djärf, 2004). Kjällander (2014) har i sin studie funnit att barns och pedagogers användande av surfplattan skiljer sig åt. Barnen väljer ofta att arbeta med filmer och foton, både med befintligt material och med att skapa eget (Kjällander, 2014).

Enligt Ljung-Djärf (2004) visar studier att det är de verksamma pedagogerna som påverkar hur tillgänglig tekniken blir i verksamheten, detta grundar sig i hur trygga de är med den valda tekniken och vilka erfarenheter de besitter sen innan. De som har en mer skeptisk inställning till teknik är ofta dem som har en begränsad erfarenhet (Ljung-Djärf, 2004). Couse och Chen (2010) hävdar att i takt med att dagens teknik utvecklas behöver även kunskaper kring den göra det. Pedagogerna bör undersöka hur man i verksamheten kan ta vara på det som erbjuds och således se hur tekniken kan implementeras i den rådande läroplanen. Hur tekniken används är en viktig aspekt till vad den kan tillföra verksamheten och barnen (Couse & Chen, 2010).

Datorspel bör inte endast ses som något underhållande utan pedagogerna borde istället undersöka vad barn kan lära sig. När barn använder sig av datorspel får de kunskaper om hur olika program fungerar och hur datorn är uppbyggd, vilket ger ett djupare teknisk förståelse. Det har blivit viktigt att skapa sig kunskap och vana hur datorer fungerar speciellt nu när de har blivit så viktiga i vårt samhälle. Författaren har tagit del av studier som visar att barnen ofta lämnas ensamma tillsammans med datorerna, pedagogerna deltar sällan för att de inte vill störa i barnens lärandeprocess. Datoranvändandet ses ofta som ett tidsfördriv eller en slags belöning. Det finns ambitioner om att använda tekniken mer i undervisning som ett redskap vilket gör att man kan kombinera nytta med nöje. Pedagoger som deltagit i olika studier anser att datoranvändandet kan medföra risker som innebär att barns lek och deras språkutveckling kan påverkas negativt. Vilket förklarar varför de är så skeptiska vid införandet av datorer i arbetet med barnen (Ljung-Djärf, 2004).

Ljung-Djärf (2004) beskriver att de program som prioriteras inom förskolan är så kallade drill- och övningsprogram. Barnen har då enligt pedagogerna möjlighet att skapa sig grundläggande färdigheter och kunskaper i att framställa till exempel texter. Fortsättningsvis skriver författaren om studier där man sett att de program som används påverkar lärmiljön vid datorn. Så kallade

drillprogram påstås skapa konkurrens vilket gör att barnen börjar tävla med varandra om möjligheten till och vem som ska bestämma (Ljung-Djärf, 2004).

Det finns även studier som visar på att barnen samarbetar och kommunicerar mer med varandra kring datorn i jämförelse med andra aktiviteter i förskolan. Barnen visar sig mer engagerade i turtagning och av att dela med sig av sina kunskaper till de som behöver hjälp. Samarbete skapar nya former av social samverkan. Rapporter visar att det inte är viktigt vilken roll barnen är tilldelade runt datorn, då alla delar engagerar barnen lika mycket (Ljung-Djärf, 2004). Även Kjällander (2014) har i sin studie sett att barnen har ett samarbete kring surfplattorna, de stöttar och hjälper varandra i de utmaningar de möter (Kjällander, 2014).

Genom sin studie har Ljung-Djärf (2004) observerat att datorn får användas av barnen under den fria leken då de har möjlighet att tillsammans med andra eller själva leka, skriva, rita och spela spel. Dessa aktiviteter skiljer sig inte direkt enligt författaren från övriga aktiviteter som erbjuds på förskolan som till exempel spela spel och skriva med papper och penna. Författaren funderar kring om datorn kan likställas med andra leksaker. Det visar sig tydligt att pedagogerna ser på användandet av datorn på ett annat sätt än på övriga leksaker. När barnen vill använda sig av datorn måste de ofta få tillåtelse först och leken som följer ska ske på ett bestämt sätt. Datorns roll är att den finns tillgänglig för lek under vissa tider och under bestämda former i förskolans verksamhet (Ljung-Djärf, 2004).

Bjurulf (2013) anser att det är viktigt att som pedagog besitta den kompetens som krävs för att kunna använda de digitala verktygen vi erbjuder barnen i förskolan, detta för att fånga upp barnens intresse kring teknik och veta hur vi ska utveckla det på bästa sätt. Det ställs också ett krav på att man har tillgång till de tekniska redskapen. Ytterligare en aspekt som påverkar hur digitala redskap används är vilken inställning man har till dem. Som en vägledning kan man se tillbaka på de didaktiska frågorna som ska följa det pedagogiska arbete i vardagen, *vad, hur och varför*. Med hjälp av dessa frågor kan man se huruvida de digitala verktygen är det bästa att tillgå i den specifika situationen eller inte. Enligt Bjurulf (2013) är de digitala redskapen inte någon garanti för att barnens lärande kommer utvecklas, men de kan användas som en resurs likt andra verktyg för att se till att barns olika förmågor utvecklas. Ett argument för att lära barn teknik i förskolan är att förbereda dem för det samhälle de kommer möta senare i livet. Alltså kan man se till hur teknik kan användas på olika kreativa sätt i förskolan och inte fastna i bara några få användningsområden (Bjurulf, 2013).

Brodin och Lindstrand (2007) lyfter att när tekniken kommer som en del i vårt samhälle kan det vara svårt att försöka stå utanför det. Författarna tar upp exempel på datorn som funnits i några decennier och vad den betytt för människan, till exempel möjligheten för läs- och skrivinlärning och lek/spel. Teknik som datorer eller surfplattor kan ha en positiv inverkan på bland annat samspel och kommunikation, men den behöver ha ett användningsområde och ett syfte. Annars är det bara en pryl utan värde. Enligt författarna finns det en risk att den som inte anammar tekniken kommer att hamna utanför när andra gör det (Brodin & Lindstrand, 2007).

4. Teoretisk anknytning

Vår analys bygger på ett sociokulturellt perspektiv där lärande sker i samspel tillsammans med andra människor. Utifrån observationer och intervjuer har vi sett och hört begrepp som innefattas av det valda perspektivet. Pedagogerna nämner flertalet gånger begreppet samspel och förespråkar detta i aktiviteter. Under studiens gång har vi upplevt att surfplattan skulle kunna ses som ett medierande verktyg. Vid observationer talar personalen om barns aktiviteter och att de i dessa kan ta hjälp av varandra. Det kopplar vi samman med begreppet den proximala utvecklingszonen som är en viktig del av det sociokulturella perspektivet. Eftersom dessa begrepp synliggjordes i vår data föll det sig naturligt att använda det sociokulturella perspektivet som utgångspunkt för vår analys. Andra begrepp av betydelse kommer att belysas i den kommande text.

4.1. Sociokulturellt perspektiv

Enligt Säljö (2010) var Vygotskij en frontperson inom det sociokulturella perspektivet, han såg språket som en viktig del för människans utveckling och lärande. Genom vårt språk kan vi kommunicera med andra, det är här samspel sker vilket leder till lärande och utveckling. Människan byter inte kunskaper med varandra rakt av, utan vi deltar i ett kunskapsutbyte i våra mellanmänniska möten. En pedagogisk konsekvens som går att finna i det är att som pedagog måste vi därför erbjuda barnen flertalet möjligheter till samspel. Det kan ske både mellan barn och vuxen samt mellan barn och barn. Språket hjälper oss att utbyta olika erfarenheter och att tillägna oss den kultur och det samhälle vi är en del av. Genom symboler och tecken kan vi utveckla vårt språk vidare. Människan är inte en passiv varelse som enbart tar emot information utan att försöka utveckla den vidare (Säljö, 2010).

Lärande inom ett sociokulturellt perspektiv kan förstås som situationsbundet. Det går inte att särskilja på vad en person lär sig utan vi måste även se till vilket sammanhang det sker i och vilka erfarenheter som kommer av det. Det är svårt att säga vad en person egentligen har lärt sig, genom analys av uttalanden kan man dra slutsatser av ett eventuellt lärande (Säljö, 2005).

Enligt Williams (2004) sker lärande i samspel med andra. I början är man beroende av vägledning från en mer kunnig person. Med tiden tar den lärande mer ansvar för att så småningom själv kunna ta vara på tankar och handlingar på egen hand. Ur ett sociokulturellt perspektiv ligger fokus på samspelet mellan kollektivet och individen. För att ett lärande ska ske måste barnet befinna sig i ett sammanhang. Lärandet är situationsbundet och kan inte urskiljas ur sammanhanget. Om man som lärare arbetar utifrån ett sociokulturellt perspektiv arbetar man med att ställa frågor, förklara och sammanställa för att bygga vidare och öppna upp för vidare funderingar. Barnen kan delas in i olika grupper för att bättre kunna arbeta utifrån sina intressen. Genom att först berätta om sina intressen kan kamraterna sedan ifrågasätta och ställa frågor. För att denna typ av arbete ska kunna fungera krävs det att alla tar både gemensamt och individuellt ansvar (Williams, 2004).

4.1.1. Den proximala utvecklingszonen

När barn lär sig nya saker befinner de sig i ett stadie där de har möjlighet att ta till sig ytterligare nya kunskaper. Här blir det av vikt att en mer kunnig person kan stötta och leda personen vidare, med blanda annat frågor. En aspekt som behöver beaktas är att den mer kunniga inte bör ta över situationen för då riskeras lärandet att gå miste eftersom att den mindre kunniga riskerar att bli en passiv åskådare (Säljö, 2010).

4.1.2. Medierande verktyg

Enligt Säljö (2010) kan medierande verktyg förstås som både fysiska och språkliga. De språkliga kan förstås som olika symboler vi möter, till exempel siffror och bokstäver vilka används när vi kommunicerar eller tänker kring något. Fysiska redskap kan förstås som till exempel ett tagentbord

eller en bok. För att vi ska kunna kommunicera med vårt tangentbord använder vi de symboler som är kopplade till det och således använder vi oss av både fysiska och språkliga redskap. Ett samlingsnamn som inbegriper både de fysiska och de språkliga redskapen är kulturella redskap. Med hjälp av dessa kulturella redskap kan vi förstå och agera i den värld vi dagligen möter. För att förstå vår omvärld använder vi våra redskap för att analysera det vi möter. Människan behöver reflektera, använda sin kunskap och utföra fysiska handlingar, vilket kan förstås som att hen behöver både praktik och teori för att kunna utföra en uppgift (Säljö, 2010).

4.1.3. Samspel

Samspel sker enligt Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) när barnen på ett eller annat sätt samtalar med varandra, det kan ske både verbalt och kroppsligt. För att det ska bli ett samspel krävs det alltså att det sker kommunikation mellan minst två parter. Författarna observerar i sina studier att barnen blir mer involverade i de samspel där deras intresse delas med andra barn, vilket blir en förutsättning för att samspelet ska fungera och fortgå. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) beskriver fortsättningsvis forskning där man tydligt sett att barn uttrycker starka känslor i samspel med varandra. Det kan vara bra att som pedagog reflektera kring hur det emotionella klimatet ser ut på den egna förskolan och vad detta kan innebära för barns samspel (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010).

Enligt Dysthe och Igland (2003) ansåg Vygotskij att människans samspel är en viktig aspekt när det handlar om lärande och utveckling. Samspel, eller social samverkan som författarna benämner det som, innebär bland annat att sociala aktiviteter och kulturella handlingar är med och formar individen. För att förstå hur individen är formad måste man se till de sociokulturella aktiviteter människan är en del av. Människor samspekar inte bara med varandra utan också med diverse kulturella redskap, exempel på det kan vara en dator (Dysthe & Igland, 2003).

4.2. Barnperspektiv och barns perspektiv

Barnperspektiv och barns perspektiv är två begrepp som har blivit allt mer viktiga inom både forskning och yrken där man arbetar med barn. Enligt Sommer, Pramling Samuelsson och Hundeide (2011) försöker vuxna med hjälp av barnperspektivet skapa sig en förståelse av barns erfarenheter, handlingar och uppfattningar av världen de lever i. Barnet ses här som ett objekt av de vuxna. Inom barns perspektiv förklarar författarna att fokus istället ligger på att barnen själva får representera sina egna uppfattningar, erfarenheter och deras förståelse för sin omvärld. Barnen ses istället av de vuxna som subjekt i sin omvärld (Sommer, Pramling Samuelsson & Hundeide, 2011).

Enligt Jonsson och Thulin (2013) handlar barnperspektiv om att visa respekt för barnen och göra vad man som vuxen anser är bäst för dem. Barns perspektiv handlar istället om att barnens egna åsikter och tankar tas till vara på av de vuxna (Jonsson & Thulin, 2013). Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) hävdar att det inom ett barnperspektiv måste existera ett barns perspektiv vilket i sin tur tolkas av pedagoger, lärare eller forskare. Man kan alltid försöka närma sig ett barns perspektiv detta sker dock alltid utifrån den vuxnes tolkningar. Därav blir det svårt att urskilja barns perspektiv (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010).

Enligt Svenning (2011) blir barns perspektiv synligt då de får uttrycka sina egna tankar, idéer, känslor och erfarenheter vid olika upplevelser. Det är viktigt att vuxnas värderingar och tolkningar hålls utanför. Det är i stort sätt omöjligt för pedagoger och andra vuxna att till fullo se saker ur barns perspektiv, speciellt då alla barn har sitt egna (Svenning, 2011).

4.3. Literacy

Literacy kan förstås som skriftspråkliga aktiviteter, vilket inbegriper mer än bara läs- och skrivfärdigheter. Det handlar om att man ska förstå hur en text ser ut och hur det som lästs i en text kan relateras till ens omvärld, det är även viktigt att kunna förhålla sig kritisk till texter. På grund av

att samhället utvecklats och tekniken, kan man idag finna begrepp som digital literacy. Med hjälp av dagens teknik kommer vi åt en mängd olika texter och därmed krävs olika färdigheter, till exempel behöver vi ha en kunskap kring hur en sökmotor fungerar, vilka texter som går att lita på och som är meningsfulla för läsaren (Säljö, 2005).

Björklund (2008) menar att literacy inte bara handlar om ett skrivet material med bokstäver, utan att människan i sin vardag även läser in symboler och bilder som en del av det (Björklund, 2008). Enligt Fast (2008) finns det forskare som menar att literacy kan kopplas till sociala sammanhang, att vi inte lär utan att påverkas av andra i vår omgivning och vår kultur. Det innebär att man inte bara behöver ett tekniskt kunnande kring läsning och skrivning utan att också vår omgivning är med och påverkar oss. Som exempel kan nämnas när man deltar vid en högläsning eller diskuterar ett spel eller program man tittat på (Fast, 2008).

4.4. Aktionsforskning

Aktionsforskning är ett arbetssätt som enligt Lindgren (2012) kan medföra att erfarenheter blir beprövade samt bidra till en vetenskaplig grund. Forskningen utgår alltid från de frågor som uppstår i verksamheten och utförs av de pedagoger och lärare som är verksamma i den, det sker med hjälp av olika verktyg som till exempel videoinspelningar och loggboksskrivande. Dokumentation är vanligt i förskolan, den sker dock inte alltid systematiskt vilket ofta leder till att analysen inte blir av. Analysen är viktig när man ska förstå de förutsättningar ens verksamhet skapar för barns lärande, men även för att utmana barn och pedagogers fortsatta lärande (Lindgren, 2012).

5. Metod

Vår studie bygger på en kvalitativ forskningsansats. Under följande rubriker kommer vi visa hur vi valt att samla in vårt empiriska material och vidare hur analysen gått till.

I insamlandet av vårt material har vi utifrån våra frågeställningar valt att använda observationer av första ordningen, med och utan videoinspelning, och intervjuer med pedagoger. Valet av metoder bygger på att vi genom dem skulle få in data som kan representera hur vardagen kan se ut på en förskolan. Utifrån våra frågeställningar var observationer och intervjuer de metoder som lämpade sig för att finna svar på frågorna. När vi genomförde intervjuerna och observationerna använde vi oss av protokoll för respektive metod, se bilaga 1 och 2. Vi har befunnit oss på en förskola där ingen av oss haft verksamhetsförlagd utbildning eller arbetat tidigare. Detta för att vi inte ville riskera att bli påverkade av tidigare relationer. Då vår studie skulle genomföras under nio veckor medförde detta att vi valde att begränsa oss till att fokusera på en avdelning på förskolan, där observerade vi barnen tillsammans med pedagoger när de använde surfplattan.

För att kunna visa tillförlitligheten av vår studie kommer vi förklara vårt metodval samt visa för- och nackdelar med dessa. Vi tydliggör de urval som gjorts och avslutar sedan med en diskussion kring etiska aspekter.

5.1. Val av undersökningsmetod

Valet av metod beror på vilket syfte och frågeställningar man har som utgångspunkt. Genom metodvalet hoppas man på att få syn på olika mönster och deras sammanhang. Med en sådan ansats blir det en så kallad kvalitativ studie. Inom den kvalitativa forskningen är observationer och intervjuer vanliga metoder för insamling av data. Deltagarna i dessa studier ses som subjekt vilket även gäller för den forskare som genomför studien. (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

Med utgångspunkt från Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström, (2013) har vi valt att använda

observationer och intervjuer i vår empiriska studie. Med hjälp av dessa metoder kommer vi förhoppningsvis att få en helhetsbild som stämmer relativt bra överens med hur verkligheten ser ut i den verksamhet vi valt att göra vår studie i. Genom intervjuer med pedagogerna får vi deras bild av hur verksamheten fungerar och hur de tänker kring det valda ämnet. Med hjälp av observationer kan vi se hur det praktiska arbetet ser ut.

På grund av att vi inte känner till varken avdelningen eller de barn som befinner sig där har vi valt att endast intervjua pedagogerna då det krävs en annan trygghet för att intervjua barn. Vi har även valt att observera barnen och pedagogerna i olika aktiviteter. Vi har i förväg lämnat ut tillståndsblanketter, se bilaga 3, till vårdnadshavare för att få tillstånd att observera deras barn. Ur etiska aspekter har vi varit noga med att även läsa av barnen så att de själva vill delta i våra observationer.

5.1.1. Observation

Enligt Bjørndal (2005) kan observationer genomföras på olika sätt, ett av dem är observationer av första ordningen och sker genom att en utomstående observerar till exempel en pedagogisk verksamhet. Det som inhämtas i observationerna blir säkrare då observatören bara behöver ha fokus på just den situation som observeras. Bjørndal (2005) skriver även att människan har en begränsande möjlighet till att komma ihåg och återge allt man sett, därav är det viktigt att man innan observationstillfället har gjort en avgränsning. Att observera är inte en enkel metod och det behöver man som observatör vara väl medveten om. Det gäller att ställa sig kritisk och ifrågasättande till det man själv observerat. Man bör vara medveten om att det material som samlats in inte visar en hel bild av det som sker, utan det blir en representation av verkligheten som observatören fångat och som bland annat kan vara påverkad av tidigare erfarenheter (Bjørndal, 2005). Inför våra observationer avgränsade vi oss till att observera tillfällena där surfplattan introducerades av pedagogerna. Vi utgick även från ett antal frågor, se bilaga 1, för att ytterligare begränsa oss till det som var av vikt för vårt syfte med studien.

Det finns olika aspekter som en observatör behöver tänka på inför och under en observation och som kan påverka det material som samlas in. Bjørndal (2005) beskriver olika situationer som kan vara störande under en observation, till exempel när andra människor är i rörelse i närheten av observationstillfället. Det kan även vara av betydelse för resultatet vilka förkunskaper och förutfattade meningar observatören besitter. Att tekniken inte fungerar korrekt kan påverka materialet som samlas in (Bjørndal, 2005).

Inför observationstillfället behöver man ställa sig ett antal frågor, till exempel hur man ska förhålla sig till de som blir observerade. Ska man delta eller hålla sig i bakgrunden, oavsett vilket man väljer kommer det påverka resultatet, både vad man får se och vad man går miste om. När det handlar om observation av första ordningen är det vanligast att man håller sig utanför aktiviteten och har delgivit en viss information till de som deltar. Genom att inte delge för mycket information kring vad som observeras minskar risken för att påverka deltagarnas beteende. Vidare kan man diskutera den etiska aspekten kring vad och hur mycket som delges (Bjørndal, 2005).

Enligt Gustavsson, Herméren och Pettersson (2011) kan man vid observationer använda videoinspelning, men man bör då vara medveten om att det för deltagarna kan upplevas som att man inkräktar på integriteten. Därav bör valet att använda video tänkas igenom noggrant, till exempel om det kan finnas någon annan metod där man kan få samma resultat (Gustavsson, Herméren & Pettersson, 2011). Vi valde att använda videoinspelning för att fånga upp så mycket som möjligt, samt att den erbjuder en möjlighet att gå tillbaka och se på materialet igen innan och under transkribering. I början använde vi anteckningar, men upplevde då begränsningar. Det finns en svårighet kring att avgöra vad som ska antecknas och inte, därav konstruerade vi som tidigare nämnt ett antal frågor, se bilaga 1, som var utgångspunkt för våra observationer. En kritisk aspekt som videon för med sig är att eftersom den fångar upp många delar under en sekvens, kräver det en

del efterarbete. Med video missar man även det som sker runt omkring inspelningen vilket kan påverka aktiviteten som filmats samt den efterföljande analysen.

När man analyserat det material som samlats in via observationer menar Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013) att analysen ska beskrivas på ett sådant sätt som gör det möjligt för läsaren att följa med i de resonemang som förs och själv skapa sig en bild. Som forskare ska man visa på ett djup och en förståelse kring det material man samlat in (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

Videobservation kan enligt Lindgren (2012) användas för att förbättra förskolans verksamhet samt pedagogers yrkesroll. Genom att göra inspelningar kan man uppmärksamma flera händelser samtidigt till skillnad från i en traditionell observation. Det går även att gå tillbaka för att lyssna och se om vissa händelser om man vill göra mer ingående analys kring en specifik händelse. Lindgren (2012) påpekar att ingen observation är helt objektiv, vilket innebär att det man filmar aldrig kan ge en faktisk bild av verkligheten. Innan observationsarbetet börjar är det viktigt att utifrån etiska aspekter tänka igenom val av verktyg då all observation bör ses ur ett maktperspektiv. Vi vuxna har en möjlighet att välja om vi vill delta vilket barnen oftast inte har (Lindgren, 2012).

5.1.2. Intervju

Observationer är det man gör i första hand i ett utvärderingsarbete enligt Bjørndal (2005). Intervjuer kan ses som ett komplement till dessa. I tidigare vetenskapligt arbete har intervjuer inte använts, det är nu på senare tid som redskapet har fått status och används som metod. Med hjälp av dagens teknik blir det lättare att utföra intervjuer samt att arbeta med resultatet av dem senare. Den stora fördelen enligt författaren är att man kan upptäcka saker man kanske inte lagt märke till tidigare samt att man får möjlighet att se saker ur någon annans perspektiv. Det ger möjlighet till att stämma av om man har uppfattat situationen på rätt sätt och därigenom minska missförstånd. En nackdel enligt Bjørndal (2005) är att arbetet är tidskrävande. Metoden innebär inte bara att man ska genomföra själva intervjun på ett bra sätt utan man måste även vara väl förberedd, sedan följer efterarbetet med analysering av det material man samlat in. Det finns en risk att man som intervjuare kan påverka de svar som ges, genom att vara medveten om det kan man minimera att detta händer (Bjørndal, 2005).

Enligt Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) är det lättare att intervjua barn om man som intervjuare är väl bekant med den miljö de befinner sig i. Det kan underlätta att inleda med samtal kring händelser som skett tidigare under dagen i verksamheten, man har en gemensam grund att starta från som vidare ger en trygghet till intervjun (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). Utifrån de tankarna valde vi att inte genomföra barnintervjuer i denna studie. Eftersom vi inte har någon tidigare relation till barnen kan vi omedvetet påverka barnen i vad de svarar eller inte svarar vilket gör att resultaten inte blir tillförlitliga. Författarna anser vidare att det är viktigt att intervjun ger en känsla av ett samtal, det är därför viktigt att den intervjuade inte känner att den blir förhörd. Om man lyckas med att hålla sin intervju på en samtalsnivå känner den intervjuade sig tryggare i situationen och kommer då med all säkerhet att ha lättare att dela med sig av sina tankar. Hur och vad man ställer för typ av frågor spelar också stor roll för resultatet, det är bra att man växlar mellan specifika frågor och dem som är av mer övergripande karaktär (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000).

Innan intervjun startar är det betydelsefullt att veta vad det är man vill ha ut av den, annars blir det svårt att avgöra vilka svar som bör följas upp. Ett annat ställningstagande man måste göra är hur fritt den intervjuade får tala kring de olika frågorna, det kan vara svårt att få svar om man inte styr upp samtalet alls. Det är därför av vikt att vara lyhörd för de svar som ges och sedan bygga vidare på dessa (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000).

Enligt Kvale och Brinkmann (2009) finns det ibland uppfattningar om att det är enkelt att göra

intervjuer, de håller inte med om detta utan anser att det istället kan vara svårt att göra det på ett bra sätt. Det finns olika intervjuformer som tjänar olika syften. En så kallad forskningsintervju bygger på samtal ur vardagen och är enligt författarna ett professionellt samtal. Under intervjun produceras kunskaper när deltagarna interagerar med varandra, de medverkande är inte här jämlika med varandra på grund av att forskaren är den som ställer frågor vilket betyder att det är hen som kontrollerar situationen (Kvale & Brinkmann, 2009). Vid våra intervjuer bestämde vi på förhand vilka frågor som skulle styra intervjun. Vi uppmärksammade tidigt hur svårt det var att hålla sig till dem, samt att försöka finna följdfrågor under tiden som den medverkande pedagogen svarade.

Hur många personer som deltar under en studie beror på vilket syfte man har för studien. Enligt författarna ovan är det vanligt att man i en studie antingen har för få intervjupersoner eller för många. Med färre intervjupersoner kan man som forskare höja kvalitén på sina intervjuer då man kan ägna mer tid till för- och efterarbete. Om man ska intervju barn är det viktigt att tänka på att åldersanpassa frågorna, man bör även tänka på maktförhållanden när man gör intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2009).

5.1.3. Litteratursökning

För att finna stöd i tidigare forskning och få en teoretisk anknytning har vi valt att göra litteratursökningar. Vi har använt bland annat bibliotekens resurser och Google för att nå ett varierat urval. Biblioteken har erbjudit sökmotorer där vi funnit forskning som sträcker sig över en internationell nivå. De sökord som använts är surfplatta, lärplatta, förskola, teknik, barn, forskning, tablet, preeschool, child och children. Sökorden har kombinerats på olika sätt med varandra för att se om resultaten utökades.

All litteratur, böcker och artiklar, har kritiskt granskats. Innehållet har studerats för att se om det hänger samman med vårt syfte, samt referenslistan för att finna fortsatta vägar att gå. Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013) skriver att man i en manuell litteratursökning bör i första hand se till annat materials referenslistor och innehållsförteckningar. Enligt författaren kan en sökning ske via olika databaser och att flertalet kan nås gratis via bibliotek och för att sökningen ska bli så bra det går kan man söka hjälp hos en bibliotekarie (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). Under vår utbildning har vi vid ett flertal gånger haft genomgång gällande sökmotorer på biblioteken och därav valde vi att inte söka upp en bibliotekarie under arbetet.

5.2. Urval

Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013) skriver att vid kvalitativa studier vill forskaren i sitt urval bland annat öka förståelsen för sitt valda problemområde. Hur forskaren väljer att göra sitt urval är av särskild betydelse för vilket resultat som kommer att redovisas. Författarna beskriver att ett urval kan vara av strategisk karaktär. Då vill forskaren hitta undersökningspersoner som vet mycket om det valda ämnet och som kan återkoppla till syftet. På det sättet hoppas forskaren få en variation i de svar som samlas in. Inför val av deltagare sätts urvalskriterier upp, exempel på det kan vara att deltagarna genomgått samma utbildning (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

Vi har under vår studie befunnit oss på en förskola belägen i Västra Götaland och vi valde att fokusera på en avdelning på förskolan. Detta för att mer systematisk få fram hur de väljer att använda surfplattan. Valet av förskola bygger till viss del på att vi inte ville ha en redan upprättad relation till platsen, barnen och personalen, samt att vi ville vara på en förskola där de använder surfplattan. Vi kontaktade chefen i området och bad om förslag. Hen tilldelade oss förskolan, samt avdelningen. Att vår studie påverkas av att vi inte känner de vuxna och barnen är vi väl medvetna om, vi prioriterade dock detta framför hur studien sett ut vid byggda relationer. Vi anser att studien hade påverkats om vi känt de vi observerade, att vi riskerat att våra tidigare erfarenheter av platsen påverkat oss i vår analys.

Personalen som arbetar på avdelningen är två utbildade förskollärare och en barnskötare. Då alla arbetar på avdelningen fann vi det relevant att intervjua och observera hela arbetslaget på avdelningen. De besitter olika utbildningsbakgrunder och alla tre arbetar med barnen och har ett pedagogiskt ansvar, utifrån vår syfte ansåg vi att alla är viktiga för vår studie. För att se hur surfplattan används i förskolan behöver vi se till alla som arbetar på avdelningen. För att få en helhetsbild. Ett urval baserat på personalen som är i kontakt med surfplattan gjordes oberoende av vilken utbildningsbakgrund och anställningsform de hade.

Barnen som befinner sig på avdelningen är mellan tre och sex år, de barn som deltagit i vår studie är mellan fem och sex år gamla. Urvalet av barn i vår studie berodde på att vi endast fått påskrivna tillståndsblanketter från dessa barns föräldrar. Antalet barn som varit delaktiga i de aktiviteter vi observerat kring har varierat mellan tre och sex stycken. Dessa urval gjordes av pedagogerna men kunde även bero på närvaro.

5.3. Genomförande

Inför studien kontaktade vi förskolan med en kort information kring vårt syfte. Vid första mötet gick vi igenom vårt övergripande syfte med studien och vad vi tänkt göra på förskolan. Med oss hade vi tillståndsblanketter som senare delades ut till alla vårdnadshavare med hjälp av pedagogerna. Innan vi samlat in blanketterna igen ansåg vi det svårt att påbörja vår studie på förskolan. Vi bestämde därför att vi skulle höras av senare när vårdnadshavarna lämnat tillbaka dem. Få lappar lämnades in och tiden var knapp så vi bestämde oss för att utföra studien med hjälp av de barn vars vårdnadshavare gett tillstånd till att delta.

När vi planerade för observationerna stämde vi av med pedagogerna innan aktiviteterna påbörjade. Vi undersökte vart vi bäst kunde placera oss för att inte vara i vägen eller störa i aktiviteten. Barnen och pedagogerna informerades kort om varför vi var där och vad vi skulle göra samt vem som gjorde vad och vart vi skulle befinna oss. Vid några av aktiviteterna valde vi att sitta en bit bort för att observera, till skillnad från andra då det passade bättre att sitta närmare till exempel när det var färre barn som observerades.

När vi intervjuade pedagogerna har detta skett i ett rum på avdelningen medan barn och resterande personal befann sig utomhus på gården, detta för att inte bli avbrutna och för att pedagogen skulle ha möjlighet att svara på frågorna i lugn och ro. Vi valde att intervjua pedagogerna en och en för att alla skulle få möjlighet att säga sin mening. Under intervjuerna delades ansvaret upp, en av oss ställde frågor och en av oss skrev ner svaren för att få en bättre helhetsbild. För att den intervjuade skulle känna sig trygg i situationen valde vi att inte spela in intervjun. När intervjun var klar återkopplades de svar vi samlat in för att missförstånd i största mån skulle undvikas.

5.4. Data

Vi har befunnit oss på förskolan vid fyra olika tillfällen och observerat sammanlagt fyra aktiviteter. Observationerna har pågått under tio minuter upp till en timme, vi har under dessa använt oss av olika tekniker. Både barn och vuxna har deltagit. Vårt handskrivna material från observationer resulterade i tre A4 sidor med transkriberat material. Vi har även använt oss av videoinspelning vika vi inte har transkriberat i sin helhet utan bara använt vissa sekvenser. Vårt filmade material blev sammanlagt 45,31 minuter. Längden på varje inspelning har varierat från en halv minut upp till 20 minuter. Utifrån insamlad data har vi sedan formulerat ett antal frågor, se bilaga 1, för att vi enklare skulle kunna begränsa oss och fokusera på vårt syfte.

Vid varje observationstillfällen har vi i förväg delat upp arbetsuppgifterna mellan oss. Vid några av tillfällena hade vi möjlighet att samtala med pedagogen innan aktivitet vilken kunde informera om vad hen hade tänkt för aktivitet. Vid flertalet tillfällen har vi även haft möjlighet att samtala med pedagogerna efter aktiviteten, de har då passat på att förklara deras syfte med denna.

Tillsammans har vi sedan suttit ner och tittat igenom det insamlade filmmaterialet, under tiden antecknade vi med utgångspunkt från vårt syfte. För att fokusera bättre under bearbetningen av filmerna använde vi oss av vårt observationsprotokoll, se bilaga 1, för att begränsa och fokusera på vårt syfte.

Vi genomförde tre intervjuer och det transkriberade materialet resulterade i fem A4 sidor som vi gått igenom tillsammans och analyserat. Längden på intervjuerna varierade mellan 15 och 30 minuter. Under intervjuerna var det en av oss som ställde frågorna medan den andra antecknade svaren. Efter intervjuen var det personen som skrivit ner svaren som gick igenom dem med den intervjuade. Alla intervjuer genomfördes under de två första veckorna av vår studie.

5.5. Analys

Enligt Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013) vill man genom analys göra materialet mer överskådligt och visa på det som är centralt för resultatet som framkommit ur studier. Författarna beskriver flertalet analysmetoder, vår upplevelse är att vi har gjort en så kallad kvalitativ innehållsanalys. Med hjälp av denna analys kan forskaren metodiskt urskilja mönster och teman för att förstå och tolka den data de samlat in (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

Transkriberingen av intervjuer och skriftliga observationer gjorde vi det var för sig. Vid bearbetning av videomaterialet möttes vi upp för att tillsammans gå igenom det. Detta för att underlätta när vi senare arbetade med analysen av vår studie. När båda såg samma filmklipp kunde vi tillföra olika tankar utifrån våra olika sätt att se på situationen. Eftersom vi båda har olika erfarenheter sedan tidigare inom barnomsorgen och till den teknik som används berikades enligt oss våra diskussioner utifrån våra olika synsätt.

Utifrån våra frågor, se bilaga 1, delade vi in observationerna vilket gjorde att vi fick en överblick kring vad vi sett och hur det kopplas till vårt syfte. Vi förde samtal kring de mönster vi såg, vad pedagogerna gjorde eller inte gjorde, vad som skilde sig mellan aktiviteterna och vad som var gemensamt. Genom att vi båda var med och diskuterade, berikade detta vårt arbete mer än om vi suttit var för sig.

5.6. Tillförlitlighet

En forskare måste alltid analysera ifall den data man samlat in är tillförlitlig och utvärdera om man kan dra generella slutsatser, alltså om det insamlade materialet stämmer med hur verkligheten ser ut. Forskaren bör i sitt arbete diskutera kring sannolikheten i det man funnit. Dessutom får man inte glömma av att diskutera sina resultat kopplade mot ett vetenskapligt perspektiv. Alltså hur kvalitén kan bedömas utifrån vetenskapliga kriterier. Det räcker inte att bara föra in egna åsikter utan det behövs även vetenskapliga belägg (Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström, 2013).

När man genomför en studie behöver man se till validiteten, om det mätinstrument som används verkligen mäter det som är tänkt att det ska mäta. Det kräver att forskaren ser till den data man samlat in och vad den visar, om innehållet är sannolikt (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

I vår studie har vi använt tre olika mätinstrument, observationer, intervjuer och litteratursökning. Vi väljer att använda de valda metoderna för att finna svar på våra frågeställningar och för att öka trovärdigheten. Metoderna gör det möjligt att jämföra resultaten med varandra och finna gemensamma mönster, samt om pedagogernas svar stämmer med det vi ser. Genom intervjuerna kan vi höra och ta del av pedagogernas bild av verksamheten och med hjälp av observationerna kan vi se hur arbetet ser ut i verkligheten. Utifrån litteraturen kan vi se hur vårt empiriska material stämmer överens med vad tidigare forskning kommit fram till. Det ger oss även möjlighet till att ifrågasätta det vi sett kopplat till en teoretisk grund.

Intervjuerna genomfördes utan bandinspelning, vilket medförde vissa svårigheter att helt återge allt som pedagogerna sa utifrån våra anteckningar. Eftersom vi valde bort inspelning gick vi igenom alla svar med pedagogerna efter varje intervju. Då hade alla medverkande parter möjlighet att förtydliga sina svar och fråga kring eventuella oklarheter. Under intervjun fanns det svårigheter kring hur vi skulle ställa frågorna och vilka följdfrågor som skulle ställas. Intervjuaren valde vid några tillfällen att inte ställa alla frågor, eftersom hen uppfattade att pedagogerna redan svarat på dem i föregående frågor. Det försvårade transkriberingen då vi fick dela upp svaren, men eftersom vi som tidigare nämnt gick igenom alla svar med pedagogerna fann vi det relevant och tillförlitligt att använda denna metod. För att få mer information kunde antalet intervjuer utökats med fortsatta frågor kring arbetssättet med surfplattan.

Under vårt insamlade av data fanns det begränsningar som vi fick ta hänsyn till. På avdelningen fanns det bara möjlighet att komma vid några särskilt valda tillfällen. De valdes i samråd med pedagogerna och styrdes av huruvida det fanns möjlighet för oss att närvara, framför allt hur personaltätheten var. Vi var även tvungna att ta hänsyn till den tid som vi hade tillgång till. Att transkribera all vår data krävde sin tid samt den efterföljande analysen. Det gjorde att vi fick begränsa hur många gånger som vi närvarade på förskolan. Ytterligare en kritisk aspekt i insamlandet var de tillståndsblanketter vi lämnat ut till vårdnadshavarna. De lämnades ut i tidigt skede men att få in dem påskrivna visade sig vara en svårighet. Vår studies observationer påverkades av vilka barn som var närvarande och av vilka som faktiskt fått tillstånd att delta. Efter vår sista observation ansåg vi att det vi samlat in var tillräckligt. Vi kunde valt att observera på olika förskolor för att bredda vår data, vi valde dock att fokusera på en avdelning för att kunna fördjupa oss kring hur de arbetar med surfplattan. Samt att vi begränsades av den tid vi hade för studien.

De litteratursökningar vi gjort hade kunnat utvecklas mer genom att vi till exempel kontaktat och bitt en bibliotekarie om hjälp eller använt oss av fler sökmotorer. Vi ställer oss dock kritiska till att det givit oss mer ny och relevant litteratur. När vi använt oss av flertalet sökmotorer fann vi att den forskning som fanns kring vårt ämne var begränsad.

Utifrån den data vi samlat in och med den analys som vi gjort finner vi vår studie tillförlitlig. Genom studien kan man se hur användandet av surfplattan kan se ut på en förskola. Studien blir dock inte helt tillförlitlig då det är en bild av hur det ser ut på en förskola, vi är medvetna att det inte nödvändigtvis ser likadant ut på alla förskolor i vårt land. Vår studie kan därför inte ange någon generell bild, men genom vår studie visar vi hur ett arbetssätt kan se ut.

5.7. Etiska ställningstagande

Enligt Gustavsson, Hermerén och Petterson (2011) behöver man inför sin forskning tänka på vad man egentligen kan lova dem som deltar. Inom forskningen krävs det en viss öppenhet till det man presenterar samtidigt som forskaren vill skydda dem som deltar, bland annat skydda deras integritet. Genom att lova konfidentialitet till de som deltar innebär det att inga obehöriga kommer ta del av uppgifter man fått. Vilka som anses vara behöriga att ta del av forskningen är man inte som enskild forskaren berättigade att avgöra, men man kan göra en så kallad etikprövning om det krävs (Gustavsson, Herméren & Petterson, 2011).

Inför vår studie lämnade vi ut tillståndsblanketter till vårdnadshavarna på den valda förskolan som vi befunnit oss på, se bilaga 3. Där kunde de ta ställning till om de ville att deras barn skulle delta i vår studie. Vi lovade dem att materialet inte skulle finnas för någon annan forskning samt att allt skulle vara konfidentiellt, inga namn på vare sig barn, pedagoger eller förskola nämns i rapporten. De pedagoger som ställt upp i intervjuerna är anonymiserade, vilket de blivit informerade om. Inför och efter varje intervju har informationen kring detta upprepats, samt att de har möjlighet att fram till publicering lämna studien. Barnen som deltagit har fått viss information om vad vi gör och varför vi varit på deras förskola. Vi har förklarat att vi ville undersöka vad de använder surfplattan till och att det är en uppgift vi har från vår skola. Eftersom vi inte helt säkert kan veta vilken

förståelse barnen har kring det vi gör, har vi varit uppmärksamma på ifall de någon gång visat att de inte vill delta. Det är en diskussion som vi fört med varandra återkommande under studien. Vår studie fokuserar inte på enskilda barn men av etiska skäl är det viktigt att se till barnens röster och möjligheter att påverka valet att delta i studien.

6. Resultatredovisning

Under denna rubrik kommer vi att redovisa och analysera de observationer och intervjuer vi samlat in data kring. Vårt syfte med studien har varit att ta reda på hur användandet av surfplattan ser ut i den förskola som vi utfört vår studie i. Genom att utgå från studiens frågeställningar har vi på ett mer överskådligt sätt kunnat organisera vår data.

Observationer och intervjuer har utförts på en förskola och avdelning som för oss är okänd. Arbetslaget består av Barbro som är förskollärare, Görel som även hon är förskollärare och Dagny som arbetar som barnskötare. Hemmahörande barn befinner sig i åldrarna tre till sex år, varav sex stycken i åldrarna fem till sex år varit deltagande i aktiviteter under våra observationer. På avdelningen finns det tillgång till en iPad och en iPad mini.

Vid varje frågeställning presenteras utdrag ur intervjuer och observationer som vi tagit del av, detta för att presentera det vi funnit utifrån valda metoder. Även om frågorna riktar sig mot observation eller intervju anser vi att det går att finna svar med hjälp av båda metoder.

6.1. Vad medför surfplattan i den pedagogiska verksamheten?

Utifrån observationer och intervjuer hur vi kunnat urskilja tre teman som visat vad surfplattan kan medföra i den pedagogiska verksamheten i förskolan. De tre är pedagogernas inställning, oklart syfte och teknisk kunskap.

6.1.1. Pedagogers inställning

Pedagogernas inställning till surfplattan har varit blandad, några ser den som ett verktyg som är lätt att använda och någon att den medfört tjat som resulterat i en lösning. En pedagog uttrycker en önskan om att det ska finnas tid till att utveckla användandet mer och att man ska kunna involvera barnens bidrag mer i verksamheten. Överlag har alla tre pedagoger en positiv inställning till att den finns i förskolan.

Det är ingen leksak utan ett läromedel (ur intervju med Dagny, 1 april, 2014).

Surfplattorna är inte lika klumpiga som datorn, vilket gör de smidiga att använda (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

I början upplevde jag att iPaden inte användes så mycket. Har infört listan för att minska tjat. Nu är användandet bättre (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

Vill använda surfplattan mycket mer. Saknar tid för att kunna arbeta med materialet. Vill kunna redigera barnens filmer mer (ur intervju med Görel, 1 april, 2014).

Vid en observation där barnen använder en app med olika uppgifter där de ska bokstavera, pedagogen är här närvarande i barnens skrivande. Hen ljudar och bokstaverar då barnen stannar upp eller stavar fel.

Pedagogen introducerar aktiviteten och säger att de kan hjälpas åt. Barnen bokstaverar ord från olika uppdrag, de ljudar och bokstaverar tillsammans. Pedagogen är med men sitter en bit ifrån. Hen ställer frågor kring uppdrag och berömmar barnens förslag. Barnen diskuterar kring ett uppdrag, pedagogen är på väg att hjälpa till genom att börja stava ordet, barnen hinner dock påbörja själva. Pedagogen säger att det är nästa barn på tur och de byter plats. Barnen ljudar, när de stannar upp för att det blir fel börjar pedagogen bokstavera och ljuda för dem (ur observation, 30 april, 2014).

Senare under observationen påtalar pedagogen flertalet gånger att barnen ska välja något uppdrag som inte genomförts under denna stund. Pedagogen utgår här enligt oss från sitt barnperspektiv istället för att försöka inta barnens perspektiv.

6.1.2. Oklart syfte

Pedagogernas syfte och mål kring användandet varierar utifrån intervjuerna, men det som genomsyras är att de inte har ett gemensamt huvudsyfte kring användandet av surfplattan. De anser att man inte får glömma bort det andra arbetet som sker i verksamheten och att användandet kan utvecklas. Det som surfplattan har medfört är att den används på olika sätt, som ett verktyg i pågående arbete, samt som en del i pedagogernas dokumentation.

Det är detta vi ska arbeta med, men det är viktigt att inte glömma annat arbete. Ser plattan som ett verktyg i att utveckla det arbete vi redan utför (ur intervju med Dagny, 1 april, 2014).

Vi dokumenterar med foto (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

Syftet har vi inte hunnit diskutera så mycket, men vi tycker att listan funkar bra (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

En av pedagogerna påtalar att de själva behöver mer kunskap kring användandet för att utveckla sitt arbetssätt. Det tydliggörs genom intervju och från våra observationer. Observationen visar att tekniken påverkar hur användandet blir och hur en aktivitet utförs.

Utveckling kan ske på många sätt. Utforska mer på nätet och skriva mer. Mer kunskap kring användandet till pedagoger för att få reda på olika sätt att arbeta på (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

Pedagogen ställer fråga kopplat till appen och då bryts kopplingen till tv:n, hen försöker få det att fungera men slutar med att hen får hämta någon annan. Barnet fortsätter spela på plattan och de tre andra barnen ser på vad som händer...Pedagogerna kommer tillbaka och tar surfplattan, den hämtade pedagogen försöker få det att fungera. Ett barn ger förslag på hur man kan göra, den ansvariga pedagogen svarar att det var en bra idé men att det bara fungerar med en dator...Pedagogerna bestämmer att de får klara sig utan tv:n. Den hämtade pedagogen föreslår att det barn som har plattan får sitta i mitten i soffan så alla kan se (ur observation, 14 april, 2014).

6.1.3. Tekniska kunskaper

Barnens tekniska kunskaper kring surfplattan har utvecklats. För närvarande används den enligt intervjuer mestadels till att fotografera och filma egna aktiviteter i förskolans vardag. Det barnen har dokumenterat kan visas för de andra barnen när det är möjligt och om tiden finns.

I början fick barnen leka, undersöka och lära känna plattorna. Nu tar de kort och filmar mycket, intresse i shower. Plattorna används i olika syften, både i lek och lärande. Frihet i användandet, barnen har möjlighet att använda plattorna både ute och inne (ur intervju med Dagny, 1 april, 2014).

Barnen fotar sig själva i leken exempelvis när de leker frisör eller bygger med klossar, men tar även spontanbilder på sig själva och pedagogerna (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

Pedagogerna har önskemål om ytterligare möjligheter att bearbeta materialet som barnen är med och tillverkar, de upplever att sådant arbete begränsas av tidsbrist. Vid användande av plattorna anser pedagogerna att barnen erbjuds möjligheter till att öva samarbete, vilket de förespråkar.

Ofta används den större surfplattan ihop med en tv. Filmar med den men ofta fastnar materialet i plattan för att det inte finns tid att arbeta med materialet. Barnen får plattan tio minuter var eller så får de samarbeta. När man kopplar in plattan i tv:n finns det möjlighet att leka i samband med användandet (ur intervju med Görel, 1 april, 2014).

Det pedagogerna beskriver när de talar om samspel under intervjuerna är något som även går att finna i våra observationer.

Pedagogen visar barnet som ska filma hur det gör för att få med hela ytan som det andra barnet befinner sig på där aktiviteten ska utföras. Barnet som filmar ropar till det andra barnet vad det står på lapparna. Barnet som utför uppgiften vänder sig till pedagogen och frågar vad det står på lapparna (ur observation, 22 april, 2014).

6.1.4. Utfall

Enligt förskolans läroplan ska olika uttrycksformer användas för att stödja barns lärande och utveckling. Som en del i processen kan teknik och multimedia användas (Skolverket, 2010, s. 7). Pedagogerna på vår förskola uttrycker att surfplattan är ett redskap som är smidigt att använda, men att den inte ska överta övrigt arbete. Den ska fungera som ett komplement men den har medfört olika krav på pedagogerna. De önskar att arbeta mer med den, men upplever att tiden inte finns till samt att de själva behöver utveckla sin kompetens kring surfplattan. Ljung-Djärf (2004), Couse och Chen (2010) samt Bjurulf (2013) skriver att den kompetens som pedagogerna har påverkar hur man väljer att använda den teknik som finns i verksamheten. Om pedagogerna har en begränsad kompetens kring tekniken kommer det påverka lärandet för barnen. Inställningen till teknik i förskolan är till viss del beroenden av vilken kompetens som pedagogerna har, höjs kompetensen och kunskapen kring surfplattan ökar också intresset hos de vuxna (Ljung-Djärf, 2004; Couse & Chen, 2010; Bjurulf, 2013).

Att reflektera och diskutera för att finna ett gemensamt syfte med surfplattan kan bidra till att man i samma diskussioner finner förslag på hur och vad man kan använda den till. När surfplattan kom till avdelningen medförde den att barnens intresse kring den ökade. Barnen har visat sig besitta kompetenser kring vad man kan göra med den. Det kan vara till hjälp för pedagogerna som kan utveckla sitt arbete kring surfplattan och dess användningsområden. Pedagogerna kan tillsammans barnen vara med i utforskandet kring tekniken och man kan samtidigt finna idéer till ett fortsatt arbete.

Under lärarledda aktiviteter observerade vi att barnen inte får möjlighet att utforska och prova alla möjligheter inom de förvalda apparna. Vid ett tillfälle ville en av pedagogerna inte att barnen skulle upprepa uppgifter som tidigare var gjorda. Det kan tolkas som att pedagogen vill utmana barns lärande. Ur ett barns perspektiv kan viljan till upprepade val ses som en trygghet eller att de vill pröva en annan lösning på samma uppgift. Pedagogerna innehar ett barnperspektiv utifrån att de vill att barnen till exempel ska lära sig vårt skriftspråk, de arbetar utifrån barnens bästa. När barnen i observationen ovan filmar varandra tar pedagogen vara på barns intresse kring användandet av tekniken, de vuxna antas här ta ett barns perspektiv. Vi ser att aktiviteten riktar sig mer till ett barnperspektiv utifrån hur pedagogerna uppför sig samt att de till exempel uttalar att surfplattan är ett läromedel (Jonsson & Thulin, 2013; Svenning, 2011).

6.2. På vilket sätt använder pedagogerna surfplattan tillsammans med barnen i den dagliga verksamheten?

Vi har utifrån insamlad data funnit tre övergripande teman som visar på hur pedagogerna arbetar med surfplattan tillsammans med barnen. Pedagogerna talar kring olika aktiviteter och när de genomförs under dagen. Barns inflytande är något som är viktigt för oss, därför försökte vi urskilja den möjligheten ur våra observationer och intervjuer. Enligt Skolverket (2010) har förskolläraren ett ansvar att utmana barnens intressen för teknik (Skolverket, 2010).

6.2.1. Olika aktiviteter

Pedagogerna använder surfplattorna tillsammans med barnen i mindre grupper. Aktiviteterna sker oftast i en soffa där det även finns möjlighet att koppla plattan till tv:n. Vid de observationer vi har gjort sitter pedagogen med och samtalar om vad som sker i de olika spelen de använder. Beroende på vilken pedagog som deltar är interaktionen olika med barnen.

Barnet som spelar ljudar orden som skrivs och pedagogen upprepar eller ljudar tillsammans med barnet. När olika föremål väljs upprepar pedagogen vad som valts. Barnen frågar ibland vad ett föremål är och appen berättar en historia kring vad som händer. Detta upprepas återkommande: barnen ljudar, pedagogen upprepar och ibland frågar pedagogen kring vad ett föremål är. Alla frågor besvaras inte (ur observation, 14 april, 2014).

De aktiviteter som barn och pedagoger utför tillsammans med surfplattan är enligt våra observationer lärarstyrda. Vilket innebär att pedagogerna har i förhand valt ut vilka appar och program barnen får använda sig av samt gett instruktioner kring hur de ska användas.

Pedagogen informerar om vilken app barnen ska använda och berättar att de ska skriva sina namn, en kompis namn och vad de vill göra när de kommer ut. Barnen delas upp i två grupper. Pedagogen startar surfplattan i grupp ett för att sedan göra samma sak i grupp två. Barnen i grupp ett utförde uppgiften mest på egen hand då pedagogen befann sig till större del i grupp två (ur observation, 28 april, 2014).

Pedagogerna berättar vid olika tillfällen om andra aktiviteter än de som nämnts under intervjuerna, där surfplattan används som verktyg. Under våra observationer har vi varken deltagit eller fått se ett sådant arbete.

Med hjälp av plattorna kan man tillsammans med barnen till exempel träna sig på matematik, språk och samspel (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

I arbete med till exempel matematik. Pedagogen sitter med och samtalar (ur intervju med Dagny, 1 april, 2014).

6.2.2. Användningstillfällen

Våra observationer på förskolan har skett vid olika tidpunkter, dels för att vi ska få en bredare bild på hur de använder sig av surfplattan under dagen samt utifrån när det passade pedagogerna. Aktiviteterna vi observerat var inomhus och med färre antal barn närvarande. Under intervju med en av pedagogerna framkommer det exempel på när den används.

På eftermiddagarna använder barnen plattorna själva. Men även på förmiddagen används dem i till exempel temaarbete, för olika sökningar (ur intervju med Dagny, 1 april, 2014).

6.2.3. Barns möjligheter till medbestämmande

Enligt förskolans läroplan bör barns intressen och behov ligga till grund för hur verksamheten planeras och utformas. Barnen ska även få möjlighet att uttrycka sina personliga åsikter för att kunna påverka sin situation (Skolverket, 2010, s.12). Vi såg lite eller inget alls av barns inflytande i de aktiviteter som vi observerat. Då de så kallade lärarledda aktiviteterna var utförda kunde barnen ibland få sitta en stund själva med surfplattan, då fanns det möjlighet till att välja vad de ville göra. Vid ett annat tillfälle fick barnen välja ett filmklipp de vill se, då det blev lite tid över innan nästa aktivitet. Det är pedagogerna som ansvarar för vilka appar som finns tillgängliga för barnen.

Under intervjuerna framkom andra aktiviteter än de som vi observerat, där pedagogerna talar om större valmöjlighet och inflytande. Pedagogerna talar fortsättningsvis om att de skulle vilja att barnen hade ett större inflytande än vad de har idag, dock vet de inte riktigt hur det skulle se ut.

Vi väljer vilka appar som finns tillgängliga. Barnen får välja på de appar som finns, de får inte själva gå ut på internet och söka (ur intervju med Görel, 1 april, 2014).

I soffan med tv:n, till exempel filmklipp. Sånt som barnen är intresserade av till exempel hajar som vi nyligen sökte på... Inte så delaktiga som jag vill. Jag tänker och vill att barnen ska bli mer involverade till exempel ta med tips hemifrån på bra appar. Barnen frågar när de vill använda plattorna passar det inte får de vänta en stund. Barnen tar initiativ till användandet (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

6.2.4. Utfall

Pedagogerna använder surfplattan i aktiviteter som innefattar läs och skrivinläring. Från intervjuerna framkommer det att de även använder verktyget när de arbetar med andra ämnen så som matematik. Under våra observationer framkom det att man prioriterar appar som utvecklar barns kunskaper kring ämnen som för oss är skolrelaterade. Läs- och skrivinläring handlar inte bara om att kunna läsa av bokstäverna man måste även förstå hur en text är uppbyggd. Pedagogerna

är i ett tidigt skede för att föra in literacy i verksamheten, man använder surfplattan som ett kompletterande verktyg. Att använda olika skrivprogram och ljuda tillsammans samt föra diskussioner kring vad som sker, är ett sätt att närma sig literacy. Det gäller också de bilder och symboler som vi möter dagligen. Man kan inte bara fastna i bokstäver och hur de används, utan att också se till det sammanhang det sker i och som påverkar vad individen tillägnar sig (Säljö, 2005; Björklund, 2008; Fast, 2008). För pedagogerna kan det innebära att se bortom att bara ljuda och skriva ord. I observationerna är de alla delaktiga i sociala sammanhang där de använder språket både verbalt och skriftligt.

Samspel är något som anses vara av betydelse utifrån de uttalanden pedagogerna givit oss. Utifrån våra observationer har vi sett exempel på samspel där barnen samtalar med varandra och med pedagogerna under själva aktiviteterna. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) menar att samspel sker när människor använder både kroppsspråk och tal. Det sker en ökad möjlighet till samspel när barnen utgår från sina intressen (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010). Det tydliggjordes under en aktivitet där barnen själva fick möjlighet att välja ett filmklipp. Under tiden klippt visades resonerade barnen med varandra kring innehållet. Vi upplevde att klimatet i samtalen blev annorlunda till skillnad från tidigare aktivitet då denna var mer pedagogiskt styrd.

När vi var närvarande på förskolan användes surfplattan tillsammans med barnen under både förmiddag och eftermiddag. I intervjuerna framkom det dock att barnen oftast använde surfplattan själva på eftermiddagarna. Vid reflektion kring de svar vi fått under intervjuerna insåg vi att vår närvaro kan ha påverkat dessa aktiviteter då pedagogerna försökte möta vårt behov av observationstillfällen.

Pedagogerna önskar att göra barnen mer delaktiga i användandet av surfplattan. Exempel som tas upp är att barnen skulle kunna ge förslag på vilka appar som ska användas i förskolan. Som det ser ut idag är det pedagogerna som styr vad som finns på surfplattorna och hur de ska användas. Barnens inflytande i detta är tydligt avgränsat. En pedagog menar att barnen själva i nuläget tar initiativ till när de vill använda surfplattan och frågar om den. Trots att barnen kan ta initiativ till användandet är det pedagogerna som avgör om det är möjligt för barnen att använda redskapet.

Utifrån de citat och observationer ovan kan man dra en parallell till att pedagogerna arbetar utifrån ett sociokulturellt perspektiv. Att ställa frågor och utmana till nya funderingar samt att förstå språkets vikt i de sammanhang individen och gruppen ingår i är alla viktiga delar inom perspektivet. I aktiviteterna som beskrivs och i intervjuerna framkommer det att pedagogerna vill vara med och samtala med barnen. I observationerna ställer till exempel pedagogerna frågor till barnen kring vad som sker och hur de kan lösa diverse uppgifter. De uttrycker även att de vill att barnen ska träna samspel. För att utveckla sitt arbetssätt kan man behöva reflektera för att inte fastna i de aktiviteter som är lärarstyrda utan se till barnens lärande över hela dagen. Det sociokulturella perspektivet förespråkar just att man inte kan särskilja lärandet ifrån sitt sammanhang (Williams, 2004; Säljö, 2005; Säljö, 2010).

6.3. Hur motiverar pedagogerna användandet av surfplattan i förskolan?

Syftet med frågan är att veta hur pedagogerna idag motiverar användandet av surfplattan. Pedagogerna anser att barnen får möjlighet att öva och utveckla sitt samspel när de arbetar med surfplattan, vilket de även anser vara en viktig egenskap att bemästra. I intervjuerna framkommer det att när surfplattorna kom till avdelningen fanns det inget uttalat och gemensamt syfte, vilket syns i de svar vi fick. I fortsatta frågor kommer det dock fram att de vill och ska använda surfplattan till aktiviteter för lärande, den ska fungera som ett kompletterande verktyg, vilket inte alltid är fallet.

6.3.1. Utveckla samspel hos barnen

Enligt förskolans läroplan erövrar barn nya kunskaper genom till exempel samtal och socialt samspel. Det är arbetslagets uppgift att inspirera barnens samspel genom att vara delaktiga och hjälpa dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd. Att lära sig att kompromissa och respektera varandra är även av vikt när barns kunskaper kring samspel ska utvecklas (Skolverket, 2010). Det synliggörs genom att barnen alltid är flera runt surfplattan när den används.

Under en observation noterade vi barnens samspel med varandra utan närvarande pedagog. Barnen hade fått instruktioner kring vad de skulle göra och var tilldelade en surfplatta där utvald app var öppnad.

Två barn sitter vid surfplattan. Barn ett börjar skriva sitt namn i en skrivapp. Barn två är med och tittar. När barn ett skrivit klart sitt namn går båda barnen till lådor där deras namn är uppsatta. De tittar efter och samtalar om en kompis namn. De går tillbaka till plattan och barn ett börjar skriva. Vid sista bokstaven säger barn två att det är felstavat, barn ett byter ut bokstaven. De byter plats och barn två får skriva sitt namn. Barn två går till sin låda och tittar. Barnen samtalar med varandra om vilken bokstav hans namn börjar på. Barn två går tillbaka, barn ett börjar skriva namnet, hen stannar upp för att ta reda på vilken bokstav som kommer näst. Barn två börjar också leta. Barn ett går till lådorna, tittar och kommer tillbaka för att talar om vilken bokstav de saknar. Barn två visar vart bokstaven finns på tangentbordet, barn ett tar bokstaven och fortsätter. Barn två trycker på en symbol och alla namnen läses upp (ur observation, 28 april, 2014).

Pedagogerna pratar om samspelets vikt under våra intervjuer.

Med hjälp av plattorna kan man tillsammans med barnen till exempel träna sig på matematik, språk och samspel (ur intervju med Barbro, 14 april, 2014).

6.3.2. Varierande syften

Under intervjuer med pedagogerna framgår det att syftet när surfplattorna kom till avdelningen var något oklart. Man vill att barnen ska lära sig att använda it, samtidigt kan surfplattan användas som ett kompletterande redskap till den nuvarande verksamheten. Efter ett tag fick pedagogerna riktlinjer kring användandet, surfplattan ska bara användas i pedagogiskt syfte.

Inget direkt syfte. Vi fick ladda hem appar som ville ha. Efter ett tag kom det riktlinjer om att man inte skulle använda dem bara till lek, man ansåg att barnen fick tillräckligt av det hemifrån. Nu använder vi dem mer i ett pedagogiskt syfte till exempel inom matematik och språk (ur intervju med Görel, 1 april, 2014).

Barn skulle lära sig it (ur intervju med Dagny, 1 april, 2014).

Pedagogerna visar även i observationerna att surfplattan kan ha andra syften.

Pedagogen ber alla återsamlas på mattan för att samla in de surfplattor som använts. Barnen och pedagogen diskuterar de olika uppgifterna, de samtalar kring begrepp som lång och kort. Pedagogen berättar att de kan titta på de filmer som barnen gjort på fredag och frågar samtidigt vad som är bra med en iPad samt vad man kan göra med den. Barnen ger några förslag, som till exempel filma och fota. Pedagogen berättar att man genom filmerna kan se om man gjort rätt eller fel, för att på samma gång lära sig av det (ur observation, 22 april, 2014).

6.3.3. Kompletterande verktyg

Pedagogerna upplever att de inte riktigt vet vad plattorna ska användas till, det finns inga direktiv från kommunen. Sedan surfplattorna kom till avdelningen för cirka två år sedan har användandet av dem förändrats. Man försöker nu endast använda sig av appar där det finns ett tydligt lärande för barnen. Det har även arbetats fram metoder för tidsbegränsning och för att minska de konflikter som dykt upp i samband med användandet. Det kommer även fram att surfplattan ibland får agera barnvakt.

I början användes plattorna mer, nu har vi begränsat användandet. De används ofta efter vilan. Ibland använder vi dem när vi har ont om folk eller vikarie för att sysselsätta barnen, blir då tyvärr som barnpassning (ur intervju med Görel, 1 april, 2014).

Det som finns på iPaden ska vara lärande. Vi har fått tips om att inte ha för många appar. Vi har många appar men de är indelade, barnen får välja utifrån dem (ur intervju med Görel, 1 april, 2014).

Papper, penna och fantasi är viktigt, men hur ser det ut i framtiden? Jag vill se surfplattan som ett komplement, inte att man bara använder dem. Gillar den nivå det ligger på idag i förskolan (ur intervju med Dagny, 1 april, 2014).

Vi har sett tillfällen då barnen mellan aktiviteter använder surfplattan som tidsfördriv innan nästa aktivitet ska ta vid. Under denna stund får barnen fritt välja mellan de appar som finns och använda dem som de vill. Pedagogerna är då upptagna med andra barn i rutinsituationer som till exempel av- och påklädning. Då sker ingen återkoppling till det barnen gör med surfplattan.

6.3.4. Utfall

Pedagogerna berättar att användandet av surfplattan ska ha ett syfte, den ska användas för lärande och inte för lek. Trots att syftet är någorlunda klart råder det en viss osäkerhet kring hur de kan använda surfplattan på bästa sätt. En pedagog uttrycker att surfplattan tyvärr har använts för barnpassning vid tillfälle då personaltätheten inte varit ultimata. Samtidigt uttrycks det en önskan om att surfplattan ska användas som ett komplement till den övriga verksamheten.

Det finns inga direkta riktlinjer från kommunen. Det man vet är att den ska användas som ett komplement i verksamheten och att barnen med hjälp av plattorna får en känsla och kunskap kring it. Pedagogerna känner även att de inte alltid har den kunskap som krävs för att använda den på ett bra sätt. Användandet av surfplattan ser idag annorlunda ut från när de fick dem för cirka två år sedan. De appar som används är främst dem med ett tydligt pedagogiskt syfte samt de som man fått tilldelade sig under olika nätverksträffar. För att minska de konflikter som dykt upp i samband med användandet av surfplattorna har pedagogerna tillsammans arbetat fram metoder för tidsbegränsning.

Under intervjuerna och vid våra besök på förskolan har pedagogerna poängterat att det är viktigt att barnen behöver öva på samspel. De anser att barnen övar sig på detta när de tillsammans sitter med surfplattan och arbetar. Det är för oss oklart om barnen själva är medvetna om detta, vi har inte i våra observationer sett några samtal kring begreppet med barnen.

Surfplattan kan ses som ett medierande verktyg baserat på Säljös (2010) syn på begreppet. Med hjälp av olika redskap skapar människor en förståelse för sin omvärld genom att reflektera och analysera olika erfarenheter. Människor kopplar samman kunskaper de införskaffat genom fysiska och språkliga lärdomar för att sedan sammankoppla dessa till ett lärande (Säljö, 2010). Vi anser att barnen skapar ett utökat lärande genom att använda surfplattan som verktyg. Pedagogerna bör vara medvetna om vikten av att det teoretiska och praktiska måste kopplas samman för att skapa ett meningsfullt lärande för barnen. Barns egna erfarenheter och intressen bör även återkopplas, det är av vikt att bygga vidare på redan befintliga kunskaper. För att barnen ska förstå hur surfplattan kan mediera ny kunskap måste det finnas möjligheter för dem att prova sig fram samt föra samtal kring det de upplever.

7. Diskussion

I en rapport från Skolverket kan man tydligt se att användandet av surfplattor i förskolan har ökat. Både barn och vuxna använder sig av surfplattan, enskilt och i samspel med andra. Pedagogerna som deltagit i denna rapport anser att surfplattorna används mestadels till att se på film och för att utveckla ämnen som matematik och språk. De upplever att de besitter en god teknisk förmåga men vill ha vidare kompetensutveckling i ämnet (Skolverket, 2013).

Vårt syfte med den här studien var att ta reda på hur pedagoger använder sig av surfplattor i den dagliga verksamheten. Under vårt ställde vi oss frågan om vad surfplattan kan tillföra den pedagogiska verksamheten. Vi ville även ta reda på hur pedagogerna kan använda sig av detta verktyg tillsammans med barnen i den dagliga verksamheten samt till vilket syfte.

7.1. Teknisk kunskap

Ljung-Djärf (2004) anser att det behövs kompetenser hos de vuxna för att hålla uppe intresset för tekniken hos både vuxna och barn. Om de tekniska kunskaperna är begränsade hos de vuxna påverkas barns lärande negativt. Man kan se att barnen på grund av kunskapssaknande pedagoger hellre frågar en kamrat om de behöver hjälp med något. Det finns bevis som visar att pedagogers intresse för teknik ökar samtidigt som de tillägnar sig nya kunskaper (Ljung-Djärf, 2004). Pedagogerna som deltog i vår studie uttrycker och visar i våra observationer att deras tekniska kunnande har vissa brister till exempel när surfplattan ska kopplas samman med tv:n. Pedagogerna uttrycker även under intervjuerna att de önskar mer kunskaper kring surfplattan för att kunna utveckla användandet och det arbete de redan utför. Det kan tolkas som att pedagogerna vill ha mer förslag på arbetssätt, alternativt att de önskar någon typ av kompetensutbildning gällande att använda surfplattan i förskolan.

Pedagogernas arbete på den studerade förskola har utvecklats sedan surfplattan kom till verksamheten, trots deras kunskapsbrister har dessa inte varit något hinder i denna utveckling. Genom olika instanser får förskolan förslag på diverse appar som kan vara bra att använda ur olika kunskapsfält. Pedagogerna testar först apparna själva för att kunna avgöra om de kan användas och för att kunna guida barnen när de introduceras i verksamheten. Vi kopplar detta till Couse och Chen (2010) som anser att pedagoger bör sammanföra dagens teknik med deras uppdrag (Couse & Chen, 2010). Pedagogerna är enligt våra tolkningar intresserade och nyfikna på att prova nya arbetssätt.

Enligt Skolverket (2010) ska de vuxna i förskolan se till barnens intresse för att uppmuntra till fortsatt lärande, barnen bör samtidigt få kunskaper kring hur teknik fungerar. Vi upplever att barnen utforskar användandet av surfplattorna på ett annat sätt än de vuxna, som lätt låser sig vid apparnas förbestämda syfte. När barnen använder samma appar ser de möjligheter till ett annat användande vilket kan leda till ett utökat kunnande. Surfplattorna får enligt pedagogerna användas relativt fritt men barnen måste fråga efter dem då de inte finns tillgängliga, detta anser vi kan vara en begränsning i användandet. En konsekvens av sådan lösning kan leda till att barns intresse och idéer försvinner på vägen. I Ljung-Djärfs (2004) studie finner vi stöd för våra tolkningar. Hon menar att dataspel inte bara bör ses som tidsfördriv utan barnen tillägnar sig kunskaper kring teknik vid allt användande. Även om Ljung-Djärfs (2004) studie utgår från datorer och vår från surfplattor kan vi se ett samband då denna teknik har väckt liknande frågor och funderingar i vårt samhälle (Ljung-Djärf, 2004).

7.2. Barns inflytande

Under våra observationer och intervjuer framkom det att pedagogerna styr större delen av användandet av surfplattorna. Verktyget finns inte tillgängligt för barnen på deras nivå utan de måste be om att få använda det. Vi tolkar det som att pedagogerna utgår från ett barnperspektiv i

denna situation, de avgör när och var det är bäst för barnen att använda surfplattan. Det kan kopplas till Sommer, Pramling Samuelsson och Hundeides (2011) förklaring av begreppet. Barnen ses som ett objekt där de vuxna försöker skapa sig en förståelse för hur barnen upplever världen. Jonsson och Thulin (2013) menar att i ett barnperspektiv handlar de vuxna utifrån barns bästa. Med hjälp av vår data ser vi fler exempel på barnperspektiv. Det är även pedagogerna som bestämmer vilka appar som finns tillgängliga samt när de ska användas.

Om man istället ser till ett barns perspektiv menar Sommer, Pramling Samulesson och Hundeide (2011) att barnet ses som ett subjekt vilket betyder att barnets åsikter och tankar används som utgångspunkt i planering av verksamheten. Utifrån våra tolkningar från insamlad data synliggjordes det att barns perspektiv till stor del saknades. Vi upplever ändå att pedagogerna arbetar för att komma perspektivet närmare genom att till exempel ta till vara på barnens intresse kring filmning. De vuxna startar ofta aktiviteten ur ett barns perspektiv men avslutar den sedan i ett barnperspektiv, vilket kan bero på till exempel tidsbrist. Svenning (2011) anser att det är näst intill omöjligt som vuxen att helt och hållet inta ett barns perspektiv utan att det påverkas av sitt barnperspektiv.

7.3. Samspel

Pedagogerna som medverkat i vår studie menar att det är viktigt att öva på samspel vilket de anser att barnen gör genom att använda surfplattan tillsammans. De utgår från förskolans läroplan (Skolverket, 2010) där det står att alla barn ska ha möjlighet att möta vuxna som engagerar sig i deras samspel både individuellt och i grupp. Enligt Dysthe och Igland (2003) formas individer av de sociala aktiviteter de är delaktiga i. Under de lärarledda aktiviteterna har vi uppmärksammat att pedagogerna är delaktiga i arbetet kring surfplattorna genom att de aktivt ställer frågor kring det som händer. Samspel sker enligt Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) när barn kommunicerar med varandra, om kommunikationen innefattar barns intresse blir de mer delaktiga vilket gör att samspelet kan fortgå. När barnen blir mer delaktiga i val av innehåll under aktiviteten upplever vi att atmosfären blir annorlunda och samtalen förändras. Pedagogerna behöver inte här vara lika delaktiga i aktiviteten för att den skall hållas vid liv. Utifrån våra egna tolkningar ser vi att pedagogerna fokuserar mer på syftet kring samspel i lärarstyrda aktiviteter och att det är viktigt att surfplattan används på ett pedagogiskt sätt. När fokus inte längre ligger på ett pedagogiskt syfte tonar pedagogen ner det egna ansvaret och låter barnen själva styra aktiviteten. Vi har sett att samtalen och samspelet då förändras, fokus flyttas från individen till gruppen. Det är viktigt att man som pedagog har en klar bild över vad samspel är, hur man vill arbeta och vilka redskap som behövs för att uppnå dessa mål.

7.4. Lärande

Genlott och Grönlund (2013) visar i sin forskning att det finns positiva samband mellan tekniska hjälpmedel och läs- och skrivutveckling. Det visade sig att barnen utvecklade ett bättre självförtroende på grund av att pressen blev lägre i att prestera fina eller läsbara bokstäver och texter. Med hjälp av tekniken ökar möjligheten för att fler barn kan delta på lika villkor till skillnad från när man använder traditionella papper och pennor. Tekniken bör ses i ett sammanhang och inte som enskild del i verksamheten. Pedagogerna har valt att använda olika skrivprogram vilket vi tolkar som att de försöker fånga och hålla kvar barnens intresse för skriftspråket. När pedagogerna tillrättavisar barnen i till exempel skrivprogram funderar vi på om det finns en risk att motivationen minskar.

Surfplattan ska enligt medverkande pedagoger fungera som ett komplement i verksamheten. Utifrån det vi sett kan den användas för att underlätta och skapa ett intresse kring läs- och skrivutveckling. Alla barn har möjlighet att delta då de inte begränsas av sina motoriska färdigheter. Våra tankar styrks av Couse och Chen (2010) som beskriver att de barn som använt surfplattor håller kvar sin motivation längre än de som inte har tillgång till tekniska hjälpmedel.

Sammanfattningsvis kan pedagogernas arbetsätt kopplas till det sociokulturella perspektivet. De utgår aktivt från begreppet samspel vilket är något som de ofta nämner under både observationerna och intervjuerna. Barnen uppmuntras till att finna stöd hos varandra och pedagogerna, de tar hjälp av en mer kunnig person vilket vi kopplar samman med den proximala utvecklingszonen. Som surfplattan används i dagsläget kan den förstås enligt oss som ett medierande verktyg. Barnen skriver eller fotar med verktyget men för att kunna skapa ett lärande av det de gör behöver de reflektera och bilda sig en teori kring hur de med surfplattan arbetar vidare. De använder både teori och praktik för att förstå den värld de befinner sig i.

7.5. Avslutande diskussion

Genom att använda sig av redskap som aktionsforskning kan pedagogerna upptäcka vart barnen befinner sig i sitt kunnande, för att sedan analysera och utveckla sitt arbete vidare (Lindgren, 2012). Vi anser att pedagogerna med detta hjälpmedel kan förändra sitt arbete och anpassa det efter olika barns kunskapsnivåer för att det till exempel ska vara lättare att hålla intresset uppe. Under vår studie har vi sett att alla barn utför identiska uppgifter vilket gör att det inte lämnas något utrymme för barnen att själva utforska tekniken och dess möjligheter.

Vår studie visar hur surfplattan används varierat i förskolan och det beror på olika aspekter. Den kunskap som pedagogerna har kring tekniken spelar stor roll för hur de sedan väljer att använda den, enskilt eller tillsammans med barnen. Eftersom tekniken utvecklas och är en del i vårt samhälle måste vi som blivande förskollärare reflektera över hur vi vill implementera tekniken i vår vardag.

I slutfasen av vårt arbete insåg vi att våra tidigare tankar kring arbetet med surfplattan i förskolan har förändrats. Med hjälp av vår data har vi kunnat se hur man kan arbeta med plattan som verktyg samt att det är viktigt att återkommande reflektera över varför man använder den. Vi har insett att det tar tid att införa nya arbetsmetoder samt hur man som pedagog får de att fungera ihop med den övriga verksamheten. Surfplattan som verktyg betyder ingenting om man inte har utarbetat på vilket sätt man vill använda den samt har ett klart syfte med detta arbete. Vi skulle vilja se att surfplattan inte bara styrs av pedagogerna utan att den finns med i barnens vardag som en självklarhet. Arbetet blir då kanske inte bara begränsat till att använda appar där barnen lär sig bland annat matematik och skrift.

Under vår studie har vi utvecklat vår observationsteknik. Genom att pröva oss fram har vi insett att man inte behöver filma så långa sekvenser för att få syn på det man vill. Det blir ett effektivare analysarbete om man inte har för mycket insamlad data. Mer material betyder automatiskt inte att tillförlitligheten ökar och studiens resultat blir bättre.

Avslutningsvis hoppas vi med vår studie kunna både stärka samt ge nya tankar och reflektioner till fortsatt arbete i förskolan. Genom vår studie vill vi även visa att tekniken med hjälp av rätt kunskap kan bidra till att styrka arbetet utifrån förskolans uppdrag.

Referenslista

- Bjurulf, V. (2013). *Teknikdidaktik i förskolan*. Stockholm: Nordstedts.
- Björklund, E. (2008). *Att erövra litteracitet. Små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan* (Doktorsavhandling, Göteborgs Studies in Educational Sciences, 270). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/18674>
- Bjørndal, C. R. P. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning*. Stockholm: Liber.
- Brodin, J., & Lindstrand, P. (2007). *Perspektiv på IKT och lärande för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder*. (2 uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Couse, L., & Chen, D. W. (2010). A Tablet Computer for Young Children? Exploring Its Viability for Early Childhood Education. *Journal of Research on Technology in Education*, 43(1), 75-98. doi: EJ898529
- Doverborg, E., & Pramling Samuelsson, I. (2000). *Att förstå barns tankar - metodik för barnintervjuer*. (3.uppl.). Stockholm: Liber.
- Dysthe, O., & Igländ, M-A. (2003) Vygotskij och sociokulturell teori. I O. Dysthe (Red.), *Dialog, samspel och lärande* (s. 75-94). Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning till examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Fast, C. (2008). *Literacy - i familj, förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Genlott, A. A., & Grönlund, Å. (2013). Improving literacy skills through learning reading by writing: The iWTR method presented and tested. *Computers & Education*, 67, 98-104.
- Grönlund, Å. (2014). *Att förändra skolan med teknik: Bortom "en dator per elev"*. Örebro: Örebro universitet.
- Gustavsson, B., Herméren, G., & Petterson, B. (2011). *God forskningsed*. Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Helmersson, D. (2014). Surfplatta. I *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/surfplatta>
- Jonsson, A., & Thulin, S. (2013). Att göra bruk av barns perspektiv. I I. Pramling Samuelsson & I. Tallberg Broman (Red.), *Barndom, lärande och ämnesdidaktik* (s. 43-57). Lund : Studentlitteratur.
- Kjällander, S./Stockholms Universitet. (2014). *APPKNapp - peka, lek & lär i förskolan*. Hämtad 2014-05-02, från http://appknapp.se/slutrapport/SV_rapport_appknapp_slutversion.pdf.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindgren, A-C. (2012). Med videon som verktyg. I K. Rönnerman (Red.), *Aktionsforskning i praktiken – förskola och skola på vetenskaplig grund* (s. 55-70). Lund: Studentlitteratur.
- Ljung-Djärf, A. (2004). *Spelet runt datorn. Datoranvändande som meningsskapande praktik i förskolan* (Doktorsavhandling, Malmö studies in educational sciences, 12). Malmö: Lärarutbildningen. Tillgänglig: http://www.lub.lu.se/luft/diss/soc_486/soc_486.pdf

- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. & Johansson, E. (2010). *Förskolan - arena för barns lärande*. Stockholm: Liber.
- Skolverket. (2013). *It-användning och it-kompetens i skolan*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. Reviderad 2010. Stockholm: Fritzes.
- Sommer, D., Pramling Samuelsson, I., & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Stockholm: Liber.
- Stiernstedt, J. (2012, 17 oktober). "Paddan" tar över i skolan. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2014-05-23, från www.svd.se/nyheter/inrikes/paddan-tar-over-i-skolan_7587946.svd
- Svenning, B. (2011). *Vad berättas om mig? Barns rättigheter och möjligheter till inflytande i förskolans dokumentation*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2005). *Lärande & kulturella redskap. Om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Falun: Nordstedts Akademiska Förlag.
- Säljö, R. (2010). Den lärande människan – teoretiska traditioner. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare*. (s. 137-197). Stockholm: Natur och Kultur.
- Williams, P. (2004). *När barn lär av varandra - samlärande i praktiken*. Stockholm: Liber.

Bilagor

Bilaga 1 - observationsprotokoll

- Vilka är det som deltar under aktiviteten?
- Vad används surfplattan till i aktiviteten?
- Hur använder barnen surfplattan under aktiviteten?
- Var befinner sig pedagogen under aktiviteten?

Bilaga 2 - intervju med pedagogerna

Inledning:

- Hur länge har du arbetat på förskolan?
- Vilken är din högst avslutade utbildning?

Historia:

- Hur kom surfplattan till er förskola?
- Vem tog in dem?
- Vad var syftet med att ni fick plattorna?
- Fick ni någon slags introduktion innan ni började använda dem?
- Fortbildning?

Nuläge:

- Hur många plattor har barnen tillgång till?
- Vad används dem till, syfte?
- Hur använder ni plattorna tillsammans med barnen?
- Använder barnen plattorna själva, hur isåfall?
- Hur har ni resonerat kring arbetssätt och syfte?
- Är barnen delaktiga?
- Hur ser det ut?
- Har de möjlighet att påverka användningen? Kan du ge exempel på hur det kan se ut?
- Har kommunen någon policy kring användandet av surfplattorna?

Framtid:

- Hur ser ni på användandet framåt?
- Förändringar?

Har du något mer du vill tillägga?

Bilaga 3 - tillståndsblankett

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete på förskollära-/grundlära­r­pro­gram­met vid Göteborgs universitet.

Vi är studenter som utbildar oss till lärare vid Göteborgs universitet. Vi skall nu skriva vårt examensarbete som motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i Juni 2014.

Examensarbetets syfte är undersöka surfplattans användning inom förskolan.

De viktigaste frågorna vi vill få svar på är:

- Hur används surfplattan tillsammans med barnen?
- Vad är syftet med användandet?

För att kunna besvara dessa frågor behöver vi samla in material vilket vi gör genom samtal, intervjuer, observation och/eller frågeenkäter med barn och pedagoger i förskolan. Observationerna kommer att ske genom samtal, foto, filmning och anteckningar, vilka genomförs vid användandet av surfplattor.

På er förskola kommer undersökningen att genomföras under perioden v.14 – v.21.

Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den observation/intervju/frågeenkät/annat som ingår i examensarbetet. Alla barn kommer att garanteras konfidentialitet. De förskolor som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad vi behöver från er är att ni som barnets vårdnadshavare skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med barnet tillbaka till förskolan så att ansvarig lärare kan samla in svaret vid tillfälle. Sätt således ett kryss i rutan nedan om ni ger ert tillstånd:

Som vårdnadshavare ger jag tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Som vårdnadshavare ger jag inte tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Datum

.....

vårdnadshavares underskrift/er, barnets/elevens namn

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser eller telefonnummer:

Med vänliga hälsningar

Elisabeth Karlsson tel. 0762-166469 mail: guskarelr@student.gu.se

Ann-Charlotte Leidefors tel. 0723-062122 mail: gusleidan@student.gu.se

Handledare för undersökningen är:

Lars-Erik Jonsson mail: lars-erik.jonsson@ped.gu.se